

Mere plads til naturen

Sådan gør du lokalt

Med
cases fra
DN afdelinger

Læs mere om
Danmarks
Naturfrednings-
forenings
dn.dk

Mere plads til naturen

Sådan gør du lokalt

DN har vedtaget en fælles mærkesag ”mere plads til naturen”. Vi har som forening sat os det mål, at vi sammen vil skabe mere plads til naturen med indsatser både nationalt og lokalt

Det er kort beskrivelse af lokale mål, indsatser og virkemidler til at arbejde med for at skabe mere plads til naturen. Det omfatter lokale politiske mål og bud på, hvor der kan tages fat for at skabe mere plads til naturen. Der kan vælges et indsatsområde, hvor der arbejdes med at vælge mål, indsatser og virkemidler, som afdelingen kan gå videre med til f.eks. kommunen eller andre samarbejdspartnere.

Jo mere konkrete forslag, jo mere er der tilbøjelighed til at tage indsatser op for samarbejdspartnere. Men det er også vigtigt at sige, at det er DN's forslag, og at de kan videreudvikles i fællesskab. Nogle gange begynder en indsats med at henvende sig til kommunen og efterspørge en dialog – og så derfra bygge argumenter på løbende. Men det er vigtigt, at have forberedt sig godt og være konkret. Her kan dette materiale også anvendes som inspiration.

Sidst i denne publikation finder også konkrete cases, hvor DN afdelinger har spillet en aktiv rolle i, at der skabes mere plads til naturen lokalt.

Tak til de DN aktive, der har villet dele deres erfaringer, og vi håber, at din afdeling kan finde inspiration ved at læse om hvordan de gik frem – og måske tage kontakt til dem for at gå lidt mere i dybden med, hvordan de konkret arbejdede lokalt med at skabe mere plads til naturen.

Jo mere konkrete forslag, jo mere er der tilbøjelighed til at tage indsatser op for samarbejdspartnere.

Indhold

Inspiration til lokale mål, indsatser og virkemidler

1	Indsats på kommunens egne arealer	6
2	Naturperler og udvid de gode naturområder	8
3	Genoprette ådale/vådområder	10
4	Lavbundsjorder	12
5	Partnerskaber med lokale kirker, virksomheder og aktører	14
6	Grundvandsparker	16
7	Natur i landbrugslandet	18
8	Haver og sommerhushaver	20
9	Finansiering	22
10	Find data og læs mere	24

Cases fra DN afdelinger

1	Genslyngning af Varbro Ådal	26
2	Ålegræsprojektet Kalø Vig	28
3	Fokus på natur i Græse ådal	30
4	Odenses skove	32
5	Mere vild natur – hvor du bor	34
6	DN hjælper Grøn kirke og kirkegård på vej	36

1

Indsats på kommunens egne arealer

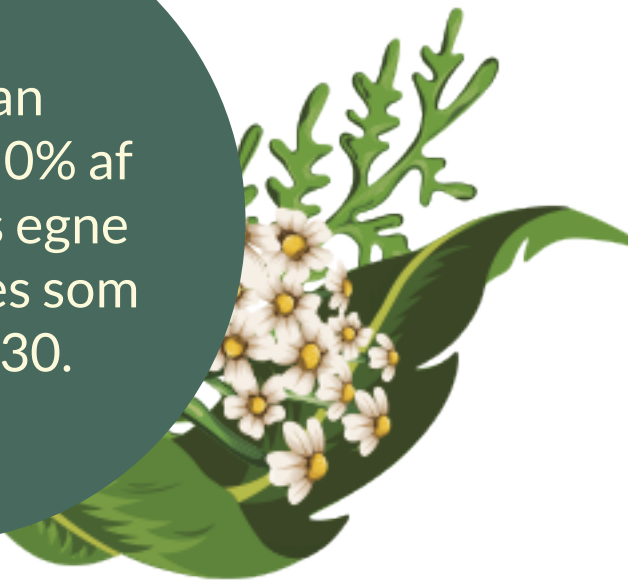
Der er store muligheder for at skabe mere og bedre natur på kommunens egne arealer. Mange kommuner ejer både landbrugs-, og skovarealer, samt parkarealer, vejkanter, og arealer omkring kommunale institutioner. Med en overkommelig indsats, kan de arealer bidrage til mere natur og bedre biodiversitet. 6 pct. af de danske naturarealer ejes af kommunerne. Kommunale skove udgør ca. 25.000 ha, landbrugsarealer ca. 23.000 ha. Naturarealer i bynære områder er oftere kommunalt ejet (32 pct.) end naturarealerne i tyndere befolkede områder (under 10 pct.).

Forslag til mål

Kommunen kan skabe mere natur på sine egne arealer, (skov-, landbrugs, parkarealer mv. vejkanter, skolegårde, legepladser, plejehjem) og bør

vurdere, om der er basis for at udvide naturarealerne. Et mål kan f.eks. være 50% af kommunens egne arealer drives som natur i 2030.

Et mål kan f.eks. være 50% af kommunens egne arealer drives som natur i 2030.

En handling kan f.eks. være at forslå ændret praksis for græsslåning, beskæring og efterlade stående og liggende træstammer.

Forslag til handling

→ Spørg kommunen om en oversigt over hvilke arealer de ejer og hvordan de anvendes, og om der er konkrete planer for områderne fx kommende byggeri, erhverv mv..

Drift af kommunale arealer

→ Foreslå at kommunen får generel giftfri drift af sine arealer.

→ Foreslå at styrke biodiversitet på kommunale arealer: i parker, skolegårde, legepladser, plejehjem mv, vejkanter mv. (gerne specifikke lokationer med størst potentiale) www.dn.dk/media/45012/virke-middelkatalog_8-marts.pdf

→ Opfordre til at bevare træer og plante flere i by og land. Registrer gerne bevaringsværdige træer og anmeld dem som Evighedstræer www.dn.dk/om-os/projekter-og-kampagner/evighedstraer/

→ Foreslå ændret praksis for græsslåning, beskæring, efterlade stående og liggende træstammer mv.

→ Bekæmp invasive arter så de hjemmehørende arter, der er vigtige for biodiversiteten får bedre betingelser.

→ Efteruddannelse af personale i naturvenlig drift er vigtig. Husk det er ikke en spareøvelse på kommunal drift, men forbedring af biodiversiteten, som er målet.

Skove

→ Foreslå udlæg af urørt skov eller naturvenlig skovforvaltning for specifikke kommunale skove. Er der særlige dyre- og plantearter at tage hensyn til? Gamle hjemmehørende træer?

Landbrugsområder

→ Foreslå omlægning af kommunens landbrugsarealer til naturområder, græsning, vilde blomster, overdrev, tilgroningsskov mv. Som minimum bør arealer, der forpagtes ud drives med økologisk drift og særlige hensyn til naturområder, levende hegn, småbiotoper mv.

2

Naturperler og udvid de gode naturområder

I mange kommuner findes naturperler med natur af høj kvalitet (stor artsrigdom, særlige arter, gode naturområder), se hvilke områder, der har høj bioscore i biodiversitetskortet. Det kan ofte være et problem, at de ikke forvaltes og plejes, så biodiversiteten bevares. Det er i naturperlerne, at der er de bedste potentialer for at få ny natur af god kvalitet, hvis eksisterende gode naturområder udvides eller nye naturområder placeres i nærheden, så arterne kan sprede sig til de nye områder.

Forslag til mål

De naturperler, der er i kommunen, kortlægges og naturtilstanden registreres, og det vurderes, om der er basis for at udvide naturarealerne.

Målet er, at der tages hånd om alle naturperler i 2025 og at der skabes ny natur i tilknytning til dem. Der kan evt. være et mål for antal hektar i 2025 og 2030.

Forslag til handling

- Find kommunens vigtigste naturområder på biodiversitetskortet ud fra deres bioscore.
miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=miljoegis-plangroendk
- Brug Grønt Danmarkskort i kommuneplanen som en ambitiøs masterplan for hvor naturområder kan udvides og sammenhængen i naturnetværket af økologiske forbindelser kan forbedres.
- Hvor er der mulighed for at styrke sammenhæng ved hjælp af eksisterende vandløb, enge, moser, overdrev, levende hegn, småskove mv. og ny natur?
- Peg på en konkret naturperle, som skal plejes eller udvides med en bufferzone eller tilstødende arealer, hvor naturen kan brede sig fx et fredet/ beskyttet naturområde på marginal landbrugsjord. Få gode forslag i naturplejeportalen mst.dk/naturvand/natur/national-naturbeskyttelse/naturpleje/naturplejeportalen/
- Efterlys eller deltag i kommunens kortlægning af naturværdier, negative påvirkninger og efterspørg konkrete forvaltningstiltag – også på budgettet.

Inddrag frivillige kræfter i indsatsen for naturen og få skabt større forståelse for hvilken natur kommunen rummer og at der er behov for at beskytte og forvalte den.

Konkret samarbejde om naturindsatser

- Inddrag borgerne: græsningslaug, høslætlaug, foreslå en kommunal pulje til naturprojekter, bekæmp invasive arter mv.
- Indgå i at facilitere samarbejde med landmænd, skovejere, lokale naturinteresserede, jægere mv. om naturpleje, anlæg af vandhuller, vådområder, hegning og samgræsning af ådale mv. Foreslå gerne oplæg om indsatser og samarbejde i Grønt Råd.
- Inddrag Grønne råd og de lokale foreninger som partnere i indsatsen. Efterspørg oplæg i de grønne råd om kommunens indsats for biodiversitet, indsats for udtagning af lavbundsarealer, vandløbspleje mv., naturprojekter og naturgenopretning.
- Foreslå kommunen at søge projektmidler fx hos Den danske Naturfond, klimaskovfonden og andre fonde med natur som formål, deltag i EU Life-projekter, indgå i partnerskaber med virksomheder og forsyningselskaber. Se statslige tilskudspuljer mv. dkvild.dk/kommune/tilskud-og-fonde/ til vandløbsforbedring, skovrejsning, græsning og naturpleje mv.

3

Genoprette ådale/vådområder

I mange kommuner findes vandløb og åer, som er blevet kraftigt modificeret/rørlagt/rettet ud/oprenset mv. Naturen i ådalene er ligeledes blevet påvirket negativt af intensiv landbrugsdrift, næringsstofbelastning og nogle steder ophørt græsning. Ligeledes er der vådområder, der er kraftigt drænet og omlagt og tidligere søer, der er tørlagt. Samspillet mellem vandløbet og den våde natur i ådalen er vigtigt for genopretningen af områdets natur. Tidligere tiders store planteædere er forsvundet, og mange steder er også landmandens dyr forsvundet fra ådalen. Tilgroning er derfor et stort problem for biodiversiteten. Der er behov for en naturgenopretning, der gør disse områder til natur igen og dermed giver mere natur. Naturen i ådalene rummer oftest store sammenhængende naturområder med stort potentiale for at genoprette mere selvforvaltende natur.

Forslag til mål

Naturgenoprette (større) vandløb og vådområder i kommunen (genslynges eller vådlægges) for at øge kommunens naturområder. Der skal være fokus på bedre naturkvalitet og biodiversitet.

For en eller to udvalgte navngivne områder sættes tidspunkt for hvornår, det skal være naturgenoprettet.

Et mål kan f.eks. være naturgenopretning af et navngivet område i 2025.

Kommunen kan styrke sammenhæng i naturen med vandløb, enge, levende hegn, småskove mv. og ny natur.

Forslag til handling

- Efterlys eller deltag i kortlægning af potentiale for naturgenopretning af vandløb, ådale og vådområder i kommunen. Se hjemmeside klimalavbund.dk/1 som viser vej til at finde egnede arealer til lavbundsprojekter og ansøgning om tilskud.
- Fokuser på at foreslå hvor kommunen kan styrke sammenhæng i naturen med vandløb, enge, levende hegn, småskove mv. og ny natur.
- Opfordre til at genoprette naturlig hydrologi og vandløbets fysiske forhold gennem reduceret vandløbsvedligeholdelse.
- Skab plads til at vandløb i vinter- og forårsmånederne kan gå over sine bredder på de vandløbsnære områder. Naturlig vandparkering kan afhjælpe oversvømmelser længere nede af vandløbssystemet.
- Bed kommunen og landbrugskonsulenter om at facilitere samarbejde med lodsejere og muligheder for hegning og samgræsning af ådale mv. Overvej at foreslå jordfordeling som led i ådalsprojekter.
- Peg på statslige tilskud til genopretning af vandløb, vådområder, jordfordeling mv.
- Se her overskuelig guide til, hvordan naturen i vådområder og ådale kan forbedres og genoprettes: ecos.au.dk/forskningraadgivning/temasider/biodiversitet-i-aadale/

4

Lavbundsjord

Udtagning af lavbundsjord er over de seneste år blevet anerkendt som et afgørende virkemiddel for klima, men kan også have positive effekter for natur. Der er afsat en del midler på finansloven til udtag af lavbundsjord, men det går meget langsomt med konkret at tage jord ud. Det er en tidskrævende proces, idet det skal ske gennem frivillige aftaler, og mange steder har processen ikke det nødvendige momentum. Derfor skal kommunerne ansøres til at tage ansvar og få sat yderligere skub på processen. Kommunen kan virke som katalysator for processen og nogle kommuner er aktive (eksempler) men er ikke hovedmyndighed for udtag (det er Naturstyrelsen og Landbrugsstyrelsen).

Hvis tiltag med lavbundsjord skal have en god natureffekt bør det undgås at tillede næringsrigt vand til området. Vandet bør i stedet søges rensat for næringsstoffer med drænfiltre eller ved at afbryde dræn. De mange næringsstoffer fremmer tilgroning med almindelige plantearter og gør miljøet dårligt for padder, sjældnere planter mv. Klimaprojekter med genskabelse af naturlig hydrologi og tørvedannelse (kulstoflagring) har langt højere synergi med god natur.

Forslag til mål

Udtag af lavbundjord skaber mere og bedre plads til naturen i kommunen. Det kan kommunen fremme ved at skabe aktiv kontakt til lokale lods ejere og planlægge bedre sammenhæng med øvrige naturområder, da lavbundsjord ofte ligger op ad uopdyrkede enge, overdrev, stejle skrænter eller skov. Det er en af de mest effektive måder at skabe mere plads til naturen og til at landbruget kan nedbringe sine drivhusgasudledninger.

Et mål kan f.eks. være at få kommunen til at påtage sig en aktiv rolle i udtag af lavbundsjord

DN kan indgå i et samarbejde med kommunen om at bistå det opsøgende arbejde vedr. udtagning af lavbundsjorder.

Forslag til handling

- DN kan indgå i et samarbejde med kommunen om at bistå det opsøgende arbejde vedr. udtagning af lavbundsjorder.
- Afdelingen kan arbejde for - bidrage til, at der udvikles konkrete forslag til, at der bliver lavet naturprojekter på udtagne lavbundsarealer og at der skabes sammenhæng til naturområder.
- Lodsejere, der er positivt stemt over udtag kontaktes og anerkendes gennem en dialog om, hvad arealer kan blive til efter udtag og disse kan bruges som gode eksempler over andre lodsejere, der har mere skepsis.
- Afdelingen kan skabe/dyrke kontakten til landboforeninger og holde dialogmøder, hvor fordele ved udtag tales op.

5

Partnerskaber med lokale kirker, virksomheder og aktører

Virksomheder, og ikke mindst kirkerne, ejer store arealer, der kan omlægges til natur eller forvaltes, så de sikrer mere og bedre natur på arealerne. Et samarbejde med virksomheder om f.eks. at drive deres udearealer omkring virksomheden med ændret praksis for græsslåning, beskæring og giftfrit kan give et langt større naturindhold og fremme levesteder for f.eks. insekter. Kirkerne forvalter ca 11.000 hektar jord hvoraf ca 4.000 ha ikke er bortforpagtet. Der er stort potentiale for at skabe mere plads til naturen lokalt ved at gå i dialog med kirken om dens arealer – herunder på kirkegårde. Ofte vil den lokale DN afdeling være en god sparringspartner for lokale aktører, der gerne vil skabe mere plads til naturen, men ikke rigtig ved hvor de skal tage fat.

Forslag til mål

DN, kommunen og virksomheder indgår et partnerskab for at skabe mere natur på virksomheders arealer. DN indgår et samarbejde eller partnerskab med en eller flere kirker i kommunen om

mere plads til naturen på kirkers arealer – både dem i direkte tilknytning til kirken og kirkegården og de arealer, som kirken ejer og bortforpagter.

Ofte vil den lokale DN afdeling være en god sparringspartner for lokale aktører, der gerne vil skabe mere plads til naturen.

Sæt fokus på mere plads til naturen på kirkegården.

Forslag til handling

- Tag initiativ til et partnerskab mellem DN, kommune og (udvalgte) virksomheder om at skabe mere plads til naturen på virksomheders ude-/friarealer. (hent evt. inspiration i partnerskabet i Hjørring "Giv os naturen tilbage").
- Tag direkte kontakt til virksomheder. Det kan være med udgangspunkt i DN projektet "sommerfuglepartner" sommerfuglepartner.dk/ og ved at tage kontakt til evt. regional/lokal sommerfugleambassadør.
- Tag kontakt til meningsråd ang. kirkernes naturområder og potentielle naturværdier. Brug evt. Kirkernes råds eget projekt "Grøn Kirke" som indgang (artikel gronkirke.dk/skab-plads-til-naturen-paa-kirkens-arealer/).
- Sæt fokus på kirkens arealer f.eks. skove som kan lægges urørte eller drives mere naturvenligt, om landbrugsarealer forpagtet til økologisk brug og med bevarelse af småbiotoper mv.
- Sæt fokus på mere plads til naturen på kirkegården eller ved sognegården.
- Kan der plantes træer f.eks. eg og laves bede med vilde hjemmehørende blomster og planter.

6

Grundvandsparker

Vi har over de seneste år set en stadig større forurening af vores drikkevand. Kommunerne er allerede pålagt at lave de såkaldte BNBO'ere (BoringsNære BeskyttelsesOmråder) inden udgangen af 2022. Mange steder går det meget langsomt, så denne proces kan man forsøge at skubbe på. Men allerede nu kan vi se, at BNBO ikke rækker. Vi er nødt til at beskytte større arealer, der hvor vitale og sårbare drikkevandsdepoter ligger. Det kan gøres i såkaldte Grundvandsparker, hvor man både kan få mere natur, omlægge til økologisk jordbrug eller plante skov. Der bliver frigjort en pulje fra finansloven 2022 i efteråret 22, hvor kommuner kan søge midler til at forberede og planlægge oprettelsen af grundvandsparker. Det er oplagt at byde ind med forslag om det kommunalt.

Forslag til mål

Kommunen skal beskytte grundvandet og oprette grundvandsparker på de sårbare og vitale drikkevandsdepoter i kommunen. Her tænkes beskyttelse af grundvandet sammen med f.eks. mere natur, omlægning til økologi, skovrejsning,

klimasikring og opstilling af vindmøller/solceller. I første omgang opfordres kommunen til at ansøge om midler til at få kortlagt de sårbare og vitale drikkevandsdepoter med henblik på at få dem beskyttet.

Vi er nødt til at beskytte større arealer, der hvor vitale og sårbare drikkevandsdepoter ligger.

En handling
kan f.eks. være at
forslå et mindre beløb
på det kommunale
budget til at
forberede de første
grundvandsparker.

Forslag til handling

- Foreslå et mindre beløb på det kommunale budget til at forberede de første grundvandsparker i kommunen. Det kan også ruste kommunen til at kunne søge puljemidler fra staten til grundvandsparker med succes.
- Brug de lokale tal for forurening af grundvandet i kontakt til politikerne og/eller f.eks. læserbreve for at få fokus på problemet: voresdrikkevand.dk
- Søg kontakt og skab alliancer med de lokale vandværker for at få indsatsen prioriteret

7

Natur i landbrugslandet

En stor andel af de beskyttede naturområder ligger i landbrugslandet, som § 3 beskyttede eller fredede områder eller indgår i Natura 2000 områder. Disse områder præges ofte af afdrift af gødning og sprøjtegifte, dræning mv. som påvirker naturområdernes kvalitet meget negativt med udtørring og tilgroning til følge. Derfor kan en indsats med fokus på, hvordan disse naturområder kan beskyttes med bufferzoner og naturplejeindsatser være et stort løft til biodiversiteten. Udtagning af landbrugsjord til ny natur gennem naturgenopretning, skovrejsning eller klimalavbundsområder er en vigtig indsats for mere natur.

Også de mange småbiotoper i agerlandet kan udgøre levesteder for tidligere vidt udbredte arter som agerhøns, viber, lærker og harer. Moser, småsøer, mergelgrave, levende hegn, markskel og enkeltstående træer er i høj grad forsvundet fra vores landskab med landbrugets effektivisering.

Forslag til mål

Et samarbejde mellem kommune, landbrugsorganisationer og lodsejere om at bevare naturen i landbrugslandet og at skabe mere natur. Der er stor forskel på landbrug og deres produktionsmetoder og beliggenhed i forhold til natur, men

alle kan inspireres til at gøre en indsats, og der er mulighed for støtte til udtagning af landbrugsjord gennem en række ordninger, (se også afsnit om ådale og lavbundsarealer.)

Et mål kan f.eks. være at kommune, landbrugsorganisationer og lodsejere indgår samarbejde om at bevare naturen i landbrugslandet og at skabe mere natur.

Find arealer med
størst naturpotentiale
for ny natur.

Forslag til handling

- Tjek om kommunen får registreret de § 3 beskyttede naturområder. Det er en vigtig forudsætning for at sikre, at naturbeskyttelsen overholdes: Se kommunens status her mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/3-beskyttede-naturtyper/
- Foreslå lokale landmænd et Naturtjek og eller en fokusplan med forslag til konkrete naturforbedringer. seg.es.dk/fagomraader/natur/landmanden/naturtjek-landmanden og seg.es.dk/fagomraader/natur/landmanden/fokusplan_landmanden
- Foreslå oplæg i det grønne råd om, hvordan der kan genoprettes/skabes mere natur på landbrugsbedrifter og passes bedre på den eksisterende natur, samt om muligheder for finansiering af indsatserne. seg.es.dk/fagomraader/natur/fokus-paa-naturen
- Anvend et scorekort fra SEGES til at se hvilke naturtiltag der giver størst biodiversitet. nola.dk/wp-content/uploads/natur_scorekort.pdf
- Find arealer med størst naturpotentiale for ny natur: arealer i tilknytning til værdifulde naturområder, tørre og sandede jorder, tunge lerjorde, vandlidende lavbundslande, kuperet terræn, arealer med lille næringspulje, arealer med kort eller ekstensiv dyrkningshistorie. eg.es.dk/~media/seg.es/dokumenter/forretningsomraader/natur/natur_folder_ny_natur_masser_af_liv.ashx?la=da-dk
- Find masser af konkrete forslag til indsatser hos SEGES om krat, jagt, græsning, småbiotoper, gamle træer mv. seg.es.dk/fagomraader/natur/faktaark-foldere

8

Haver og sommerhushaver

Der er mange haveejere, der er interesserede i at gøre en ekstra indsats for natur og biodiversitet. Nogle grundejerforeninger driver også fællesarealer, som med fordel kan udlægges mere naturligt. Som DN-afdeling kan man bakke op, og derved sikre mere plads til naturen.

Sommerhushaver kan enten være anlagt som ganske almindelige haver, men de kan også være naturgrunde, som bør sikres mod gødskning, græsslåning, indplantning af havekulturarter mv. Hvis der er store sommerhusområder i kommunen, kan en indsats være at rette rådgivning specifikt til sommerhusejere om, hvordan de passer på den eksisterende natur i haver, fællesarealer og omgivende naturområder.

Forslag til mål

I x- kommune vil vi øge antallet med x-m² for vilde haver (og sommerhushaver) for at skabe mere plads til naturen og for at fremme biodiversiteten.

En indsats kan være at rette rådgivning specifikt til sommerhusejere om, hvordan de passer på den eksisterende natur.

sliphavenfri.dk

Forslag til handling

- Se mere her på DN's kampagne om Slip haven fri sliphavenfri.dk/.
- Lav en lokal kampagne for at få flere vilde have m². Udfordre gerne nabokommunerne.
- Arranger oplæg om vilde haver og hvordan man kan gøre. Gerne i samarbejde med biblioteket og bed dem om at udstille relevante bøger om vilde haver.
- Hold åben have i lokale vilde haver.
- Se forslag til hvilke indsatser i haven, der gavner biodiversiteten. dn.dk/vi-arbejder-for/biodiversitet/vilde-haver/
- Se scorekort om biodiversitet i haver udarbejdet af Aarhus Universitet dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Parcelhushaver_folder_01.pdf
- Lav en kampagne for lokal afledning af regnvand (LAR), så vi undgår overløb til naturen fra kloakkerne. Brug regnvandet i haven eller lad det nedsive i regnbede eller græsplæne. Se mere her ffv.dk/media/1252/lar-katalog.pdf eller her bolius.dk/saadan-anlaegger-du-et-regnbed-i-haven-20933 Indgå gerne et partnerskab med det lokale forsyningselskab om en LAR-kampagne. Nogle kommuner reducerer vandafledningsafgift, hvis man beholder regnvand på grunden.
- Lav en folder eller anden information til sommerhusejere med naturgrunde og fortæl hvorfor og hvordan de bedst bevarer natur og arter. Gerne sammen med kommune og grundejerforeninger. Se mere her <https://odsherred.dn.dk/naturen-i-odsherred/ideer-til-mere-natur-paa-fritidshusgrunden/>
- Foreslå kommunen at udarbejde lokalplaner for sommerhusområder, der sikrer bevarelse af natur, træbevoksning mv.
- Oplys haveejere om fordelene ved at droppe gift i haven.
- Vær aktiv i facebookgrupper om biodiversitet-sindsatser. Der findes mange lokale grupper, som diskuterer og deler gode råd og spørgsmål.

9

Finansiering

Mange kommuner afsætter begrænsede midler til naturopgaver, og bruger måske de midler, de får som statsligt bloktilskud på andre formål. Det er langt fra alle kommunalpolitikere, som har taget naturopgaverne til sig som prioriterede indsatser og indset, hvor stor værdi natur har for kommunen i forhold til bosætning, erhvervsudvikling og turisme. Derfor kan det være en stor hjælp at gøre kommunen opmærksom på andre kilder til finansiering, som kan supplere deres egne midler. Flere DN-afdelinger har med held gjort kommunen opmærksom på muligheder for at søge eksterne midler.

Forslag til mål

Kommunen vil søge ekstern finansiering for at skaffe flere midler til at få mere natur i kommunen. Målet er at øge kommunens naturindsats med eksterne midler og de vil ikke erstatte de budgetmidler, som kommunen bruger på natur.

Et mål kan f.eks. være, at kommunen øger sin naturindsats ved at søge eksterne midler.

Fonde, der støtter naturprojekter

- Oversigt over fonde der kan søges: dkvild.dk/kommune/tilskud-og-fonde/
- Den Danske Naturfond, naturfonden.dk/uddelingspolitik/
- Klimaskovfonden, Fonden støtter skovrejsning og udtag af lavbundsgrunde af landbrugsdrift). klimaskovfonden.dk/ansoeg-klimaskovfonden
- Aage V. Jensen Naturfond: avjf.dk/avjnf/naturomraader/

Tilskudsordninger

- Tilskudsordningerne har typisk korte ansøgningsfrister på bestemte tidspunkter og kan have komplicerede forudsætninger for hvem der kan søge til hvad.
- Miljøstyrelsen administrerer en række tilskudsordninger til natur, skov, vandløb, lavbund, drikkevand, multifunktionel jordfordeling mv. mst.dk/naturvand/natur/tilskud-til-skov-og-naturprojekter/
- Landbrugsstyrelsen administrerer en lang række tilskudsordning til jordbrugserhvervene og til andre formål. Se deres tilskudsguide her lbst.dk/tilskudsguide/

Flere
DN-afdelinger
har med held
gjort kommunen
opmærksom på
muligheder for at
søge eksterne
midler.

10

Find data og læs mere

Virkemiddelkatalog for natur udarbejdet for DN
dn.dk/media/45012/virkemiddelkatalog_8-marts.pdf

Naturplejeportalen rummer mange gode råd til konkret naturpleje mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/naturpleje/

Evighedstræer, dn.dk/om-os/projekter-og-kampagner/evighedstraer/

Vejkantsnatur, vejledning til øget biodiversitet, natur360.dk/vejkantsnatur/

Biodiversitetskortet miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=miljoegis-plangroendk

I det afsluttede projekt "Danmarks vildeste kommune" havde langt størstedelen af kommunerne indsendt projekter. Det er oplagt at tage fat i kommunen for at få dem til at realisere de projekter, de meldte ind til konkurrencen.

Se oversigt over de 10 finaleprojekter her: dkvild.dk/kommunedysten/kommunernes-finaleprojekter/

Samt til hvidbogen som jo er et virkemiddelkatalog light. dkvild.dk/kommune/hvidbogen/ Hvis projekterne er økonomisk omfattende, kan der
1) søges at sætte projektet på kommunens budget og
2) opfordres til at kommunen søger medfinansiering se afsnit finansiering.

Personer og kontakt

Jens la Cour
Politisk seniorrådgiver
jlc@dn.dk
Tlf. 3119 3245

Tine Skafte Nielsen
Naturpolitisk rådgiver
Tlf. 3176 6511

Dette dokument er udarbejdet med input fra lokal mærkesag arbejdsgruppen og fra sekretariatsmedarbejderne Jens la Cour, Tine Skafte Nielsen, Thomas Nystrøm og Daniel Hauberg.

Cases fra DN afdelinger

Genslyngning af Varbro Ådal

Hvordan skaber indsatsen mere natur?

Hele området omkring Varbro Ådal er udpeget som særlig værdifuld natur i kommuneplanen, og området er ligeledes udpeget som en økologisk forbindelse med fokus på våd natur i bunden af ådalen og tør natur på skrænterne. Det er desværre ikke hele området, der har en tilstrækkelig god naturtilstand. Projektet skal løfte ådalens natur og skaber derfor mere natur på enge og nye vådområder. Hvis åen genslynges, kan den i perioder svømme over og afgive energi og kvælstof, så naturen i åen og på engene slipper ud af deres nuværende forarmelse.

Projektet

Afdelingen har sat fokus på et stort og ambitiøst projekt op til kommunalvalget i 2021 med en genopretning og genslyngning af Varbro å og ådal – formuleret som en ”redningsplan” for Varbro Ådal.

Det blev foreslået, at byrådet kunne sikre et rigt dyreliv og naturoplevelser i ådalen, ved at:

- afsætte midler til at genoprette naturen i Varbro Ådal
- lægge en klar plan for naturgenopretningen med udgangspunkt i genslyngning af åen og målrettet naturpleje for at beskytte ådalens arter
- grundejere skal have kompensation for jord ud af drift

Der blev afholdt et Grønt topmøde op til valget, hvor den daværende borgmester deltog og gav håndslag, men desværre meldte kandidaten, der senere efter valget blev borgmester afbud.

Kommunen har igangsat et projekt i Varbro Ådal med det formål, at lave naturgenopretning og gennemføre naturpleje, men der indgår ikke direkte genslyngning af åen:

- Vandplaner
- Multifunktionel jordfordeling
- Naturplejepuljen
- Beskyttelse af drikkevand (konvertering af marker til natur).
- Frivillige aftaler med lodsejere om naturpleje, genslyngning og restaurering
- Input til ansøgning til Den Danske Naturfond.

I forbindelse med ansøgning om MUFJO-midler er beskrevet et projekt for den østlige del af ådalen. Her bidrager kommunen med 500.000 kr. til naturpleje. Det forventes, at der afholdes et møde med lodsejere og dyreholdere i efteråret 2022, for at vurdere muligheder og interesse for gå videre med indsatser.

I vandplanerne er Varbro Å delt op i en øvre og en nedre del, som der er beregnet referenceløb for. For nedre del (referencebeløb på ca. 1.000.000 kr.) er der søgt ca. 140.000 kr. til et realiseringsforslag. Muligvis får vi tid til at lave mere. For øvre del (referencebeløb er her ca. 500.000 kr.) er der igangsat forundersøgelse men ikke noget realiseringsforslag endnu).

Afdelingen har været opmærksom på negative indgreb i ådalen og vandt en klagesag over terrænregulering mv. se afgørelsen her. mfkn.naevneneshus.dk/afgoerelse/6ddc5ecb-4259-405f-9e30-33abd9f14542

Organisering og DN-afdelingen

Det er hele afdelingen, der har været involveret (afdelingsmøder) – men formand Arnold Simonsen har stået for kontakten til kommunen.

Der var ikke andre lokale organisationer direkte med i DN's forslag om genslyngning, men kontakt til Danmarks Sportsfiskerforbund om andre sager.

Erfaringer

Nye folk i byrådet skaber en ny situation. Særligt borgmesterskiftet, da den forrige borgmester havde givet håndslag på projektet, men den nye ikke havde.

Møde med borgmesteren (tidl. TM formand) – der dog har udtrykt skepsis ang. genslyngning (men borgmesteren har også selv jord ned til ådalen). Der har også været dialog med ny udvalgsformand.

Der har været løbende dialog til kommunens forvaltning Team natur, og der har været mest effekt på sagsbehandlerniveau. Der er opmærksomhed på for-

hold i ådalen, og der arbejdes for at der holdes gang i projekter, der tager jord ud og skaber mere plads til naturen.

En uafsluttet sag om spærring ved gammelt elværk i Uggerby å har taget en del fokus og udskudt et øget fokus på Varbro Ådal. Projektet har EU finansiering og skal efter Miljø- og Fødevareklagenævnet afvist den løsning, kommunen var kommet frem til at fremlægge et nyt projekt (som skal sikre, at fiskene kunne passere fisketrappen og længere op ad Uggerby Å).

Personer og kontakt

Arnold Simonsen
Formand DN Hjørring,
silkehalevej09@gmail.com

Omtale af projektet

Lokal presse om projektet:

nordsoeposten.dk/bevar-varbro-aadal/

nordsoeposten.dk/godt-gydegrus-i-varbro-aa/

2

Ålegræsprojektet Kalø Vig

Hvordan skaber indsatsen mere natur?

En havbund med alt for meget næring pga. af udledninger fra landbrug mv. har skabt en situation, hvor særligt det kystnære dyre- og planteliv er under et enormt pres og iltsvind ses hyppigt. Der er behov for etablering og genopretning af dyre- og planteliv i de kystnære områder, der er hårdt presset af dårlige miljøforhold. Ålegræs danner tætte såkaldte ålegræsbede. Ålegræsbedene er hjemsted for et rigt dyreliv med bl.a. krabber, snegle, muslinger og fisk, og bedene fungerer også som vigtige opvækstområder for fiskeyngel. Herudover er ålegræs en positiv klimaeffekt, da det ret effektivt kan binde og lagre CO₂ i blade og rødder.

Projektet

Projektet i Århus Bugt er en del af Danmarks Sportsfiskerforbunds Kysthjælper-projekt¹. Det har til formål at engagere frivillige i at give havet en hjælpende hånd til gavn for fisk, dyr og planter. Kysthjælperprojektet er økonomisk støttet af Veluxfonden.

Se mere om projektet her:

sportsfiskeren.dk/kysthjaelper

Dette projekt tager udgangspunkt i at plante ålegræs i Kaløvig ved Studstrup/Århus nord ud for Studstrup ved Havskoven. Området har tidligere haft iltsvind og det blev afsøgt i forhold til, om det er en god ide at plante ålegræs netop der. Det blev fundet egnet, da det havde sandbund, som er mest optimalt at plante ålegræs i. Området er desuden beskyttet mod hårde storme fra vest og nordvest.

DN Århus har været drivende i kysthjælperprojektet med udplantning af ålegræs ved Kalø Vig. Det er DN Århus ved Willi Nors, der er tovholder på opstarten af projektet. Det har været forberedt i over et halvt år, kulminerende med en ålegræsplantedag den 2. juli

2022. Willi Nors mener, at det er vigtigt, at tovholderen er lokalt forankret. Det gør det lettere at motivere lokale beboere til at deltage aktivt i udplantningen.

Første event var en informationsdag i foråret 2022, hvor 40-50 frivillige – heraf ca. 10 fra DN – var med til fremvisningen. På selve forsøgsudplantningen den 2. juli deltog ca. 30, heraf fire DN'ere. Aktiviteten på dagen bestod i at binde søm om ålegræsskud, sejlede dem ud på ½-2½ meters dybde, hvor dykkere fik spande med ålegræs-stiklinger sænket ned på havbunden, hvorefter ålegræsset så blev plantet. Der blev plantet hele 1350 ålegræsskud ud til cirka 2½ meters dybde af 30 frivillige på én dag.

Der var aftale med den lokale Kalø Vig Skole og Kaløvig Bådelaug om at låne faciliteter på land til dagens aktiviteter.

I oktober 2022 samles styregruppen og her tages skal tages beslutning om evt. at køre udplantningen op i større skala.

1 Danmarks Naturfredningsforening er med i kysthjælperens faglige støtte gruppe sammen med kommuner og universiteter og projektets NGO-støttegruppe. Udover Kalø Vig er der også foretaget udplantning i Horsens Fjord (kører på tredje år). Kysthjælper har planlagt ålegræsudplantning i Limfjorden nær Aalborg og i Lillebælt ved Assens.

Erfaringer

Willi Nors deltog tidligere i udplantning af ålegræs på Djursland hvor ca. 100 deltog – hvor Nationalpark Mols bjerge (Thomas Stampe Petersen) stod for udplantning. Herved opnåede Willi indsigt og erfaringer med det praktiske til brug i projektet i Kalø vig. Willi har arbejdet med at skabe interesse og lokal forankring. Willi besøgte bl.a. borgerforeningen for at fortælle om projektet og sikre lokal opbakning.

Herudover har Willi været aktiv for at omlægge den lokale Fiskerhøj til et mere biodiversitets område i samarbejde med Århus Kommunes teknik og miljøafdeling.

Herover har han stået bag, at et større fælles grund-ejerareal driftes mere biodiversitets. På Studstrupstrupværkets udenomsarealer har han udvirket, at værket udlader at slå græs for at beskytte orkideer (skovhullæbe og kødfarvet gøgeurt). Willi har fået midler til en fingerklipper via grønt guld-puljen, som han bruger til at udføre klipning af arealer.

Udplantningen af ålegræs blev annonceret på DN Århus lokalprofilen, Kysthjælperens frivillige og Studstrups Facebookside. Det gav mange frivillige til udplantningen.

Organisering og DN-afdelingen

Willi Nors, DN-Århus, er frivillig tovholder for prøveudplantningen i Kalø Vig og projektet videre frem. Han er ligeledes kontakten i DN Århus bestyrelse for projektet.

Projektet har en styregruppe bestående af Danmarks Sportsfiskerforbund, DN Århus, 3 forskellige dykkerklubber, Fritidsfiskerne i Kaløvig Bådelaug og lokal lystfisker med viden om livet i havet.

Projektet er sket med opbakning fra dykkerklubberne Biodyk, Nautika og Havodderen samt Kaløvig Bådelaug, Kaløvig Skolen og lokale fra Studstrup og omegn. Det nærliggende Vosnæs Gods (som ejer Havskov, som deler kystlinje med projektområdet) bakker også op omkring projektet. Det er DN afdelingen, der har rakt ud parterne.

Personer og kontakt

Willi Nors

DN Århus

willinors@gmail.com

Øvrige ressourcepersoner

Torben Ankjærø

Deltidsansat Danmarks Sportsfiskerforbund, projekt Kysthjælper

Erik Haar Nielsen

Biolog og projektleder på Kysthjælper, ehn@sportsfiskerforbundet.dk, Tlf. 2512 6190

Omtale af projektet

I lokalavisen

8541.dk/nyhedsvisning/70-natur/1192-30-kysthjaelpere-plantede-alegraes

På DN's hjemmeside

sportsfiskeren.dk/natur-og-fiskeripolitik/nyheder/2022/07/aarhus-kysthjaelpere-gjorde-debut-med-en-proeveudplantning-af-1350-aalegraesskud

3

Fokus på natur i Græse ådal

Hvordan skaber indsatsen mere natur?

DN Frederikssund har sat fokus på stiforløb langs Græse å og giver mere plads til naturen i Græse ådal. I den forbindelse har de brugt et kortmateriale til at sætte fokus på at skabe mere plads til naturen, der er langs åen og op til åen. Der er en del samarbejde med bl.a. kommune og Naturstyrelsen, mere konkret en forbindelse til et Naturstyrelsens områder. Der er arbejdet ud fra devisen "åernes vand giver liv på land".

Projektet

Formålet med indsatsen er at arbejde for en sammenhængende stiforbindelse og økologisk forbindelse mellem Roskilde Fjord og Bastrup sø og derfra via Naturpark Mølleåen til Øresund. Det skal både styrke tilgængeligheden til den bynære natur give naturen i Græse Ådal mere plads, hvor den kan udfolde sig og biodiversiteten øges. Det ønskes også, at vandkvaliteten i åren forbedres.

Projektet blev i 2019 beskrevet i en folder og uddelt til kommunens beslutningstagere. I den forbindelse har DN Frederikssund haft samtaler, hvor projektet blev fremlagt og forklaret. I efteråret 2020 blev projekt-ide og detailforslag forelagt for Plan- og Miljøudvalgets (PMU's) formand og relevante personer i Frederikssund kommunens administration. Der er også blevet produceret flere film om Græse ådal. Den første "Natursti i istidsdalen" blev optaget ved hjælp af drone med fokus på naturen, landskabet og vores planer om en sammenhængende sti langs Græse å.

Den anden "Kratmølle broen" der blev præsenteret ved hjælp af en virtuel filmpræmie, hvor politikere og medlemmer kunne se film og blive orienteret om de historiske forhold og de skønne naturværdier. Med en indledning og anbefaling af miljøminister Lea Werme-lin. Se på DN Frederikssunds side her:

frederikssund.dn.dk/vi-arbejder-med/formidling-af-natur-og-historie-graese-a/videoer-fra-premiereaften/

Kommunen besluttede i 2021, at administrationen skal igangsætte en kortlægning af, hvad der skal til for at stiforløbet kan realiseres. Desuden blev frigivet 200.000 kr. fra puljen til rekreative stier til forberedende arbejder til rekreativ sti fra Skovbakken til Buresø. Midlerne skal gå til opmåling ved landinspektører, udredning af ejerforhold, erstatningsudredninger og miljøvurdering af stien. I første omgang arbejdes på stien fra Græse Mølle via Skovbakken til Åbrinken. Arbejdet blev ikke afsluttet og pengene, og det resterende arbejde, blev derfor overført til 2022.

DN Frederikssunds Græse ådals gruppe har løbende kommunikeret med forvaltningen, som står for anlæggelse af kommunens stier. Og Jens Højslev Petersen DN Frederikssund har forespurgt kommunens kontakt, som står for kontakten til Vejdirektoratet, om status for en underføring under Hørup Skovvej mellem Åbrinken og Hørupvej, der er nødvendig af hensyn til naturstien. Samtidig er underføringen både et stort ønske hos borgerne i Hørup og aktuel, da der samme sted skal anlægges en ny supercykelsti. Det er endnu uafklaret, om underføringen kan etableres.

Organisering og DN-afdelingen

DN Frederikssund har taget initiativ til kortlægningen og fået udarbejdet kortmateriale med støtte fra DN-sekretariatet. Det er en gruppe, der har forestået indsatsen med næstformand Ursula Lange som tovholder.

Der har været fokuseret på samarbejde med kommunen og øvrige myndigheder. Kontakten til kommunen er både på politisk- og forvaltningsniveau.

Der har også været kontakt til f.eks. Naturstyrelsen, som har opkøbt mange landbrugsejendomme i et

skovrejsningsområde omkring Slangerup, som plantes til og hegnes, men med vægt på at området bliver brugervenligt og tilgængeligt. Forslag fra DN er taget med i projektet, så stisystemet gennem Naturstyrelsens skovrejsnings område bliver en del af det sammenhængende stisystem. Turen er gået sammen med medarbejdere fra DN-sekretariatet. Henrik Jenvall, DN Frederikssund deltager i skovbrugerrådet.

DN Frederikssund samarbejder med en række andre lokale organisationer i "Grønt forum".

Erfaringer

DN-afdelingen har brugt dokumentationen om stiforløb og natur til dialog med mange parter. Og filmene har også været med til at gøre projektet mere konkret. Det har formentlig været medvirkende til, at kommunen er gået videre mhp. at realisere en del af projektet. Og til at holde projektet i live.

Den korte pamflet er blevet delt ud, og bliver stadig delt ud til politikere og borgere i de berørte byer i kommunen. Både den og filmene har givet positiv feedback fra politikere.

På trods af Corona situationen lykkedes det at få formidlet filmen, da over 100 tilmeldte fra Danmarks Naturfredningsforening, Frederikssund Museum, byrådspolitikere, samarbejdspartnere og andre inviterede, til premieren kiggede med på Zoom. Måske var det endda med til at fremme interessen, at filmpremieren var via zoom i en Corona tid.

Materialet er også brugt i kommunalvalgskampen 2021, som et ud af fire emner til et grønt håndtryk, og ved en naturkonference afdelingen holdt.

Personer og kontakt

Ursula lange
Næstformand, DN
umlange@gmail.com

Omtale af projektet

I lokalavisen

sn.dk/frederikssund-kommune/over-100-til-film-premiere-om-aaloeb/

På DN's Frederikssunds hjemmeside (film):

frederikssund.dn.dk/vi-arbejder-med/formidling-af-natur-og-historie-graese-a/videoer-fra-premiereaften/

4

Odenses skove

Hvordan skaber indsatsen mere natur?

Odense Kommune satser både på at bevare og forbedre eksisterende skove og at finde nye arealer til fremtidig skovplantning. Kommunen har en målsætning om at fordoble skov- og naturarealet i Odense kommune inden 2030, herunder at skabe sammenhæng mellem skovene.

En pulje under kommunens klimastrategi skal gøre det muligt at opkøbe arealer til skovrejsning. Der er yderligere en pulje til skovrejsning for at beskytte grundvandet.

Projektet

Odense Kommune har valgt at satse på biodiversitet i nogle af kommunens vigtigste skove: Frues Bøge Skov (sammen med Sejerskov og Hunderup Skov), Kohaveskoven og Hesbjerg Skov. De to førstnævnte skove omfatter 205 ha og indgår i kommunens "Handleplan for Natur og Biodiversitet", der rummer indsatser for 70 mio. kr., hvoraf 9,5 mio. allerede er igangsat. Dertil kommer Hesbjergskoven, som Den Danske Naturfond lige har erhvervet, og hvor kommunen bidrager med pleje og anlæg af stier mm. Tilsammen udgør de tre skove 375 ha.

DN Odense har længe været i dialog med kommunen om handleplanen, herunder de to ovennævnte kommunale skove. Gennem de seneste 2-4 år har DN Odense desuden været i dialog med forvaltningen om ændringer i driften af samtlige skove i kommunen for at opnå en højere biodiversitet.

Som et led i Handleplanen har kommunen fået udarbejdet en kortlægning af biodiversiteten i Frues Bøge, Sejerskov og Hunderupskovens på i alt 65 ha. Tilsvarende er naturværdierne i Kohaveskoven blevet kortlagt, begge dele med henblik på at sikre og for-

bedre naturværdierne ved den fremtidige drift og pleje. Området ved Kohaveskoven er en mosaik af skov og åbne arealer på i alt ca. 140 ha. DN Odense har været med i en faglig baggrundsgruppe vedr. Kohaveskoven, herunder at få udarbejdet en udviklingsplan for skoven med omgivende lysåbne arealer. I planen indgår, at hele området skal afgræsses og at området skal udvikles til et biologisk hotspot. Læs mere her: odense.dk/borger/parker-og-natur/danmarks-vildeste-kommune/kohaveskoven

DN rejste sammen med kommunen en fredningssag for Hesbjergskoven. Da skoven blev sat til salg, holdt DN Odense møder med diverse beslutningstagere i kommunen for at sikre naturværdierne. Vi foreslog kommunen at kontakte Den Danske Naturfond mht. erhvervelse af skoven, herunder at tilbyde fonden et forpligtende samarbejde om udvikling og drift af skoven. Den Danske Naturfond har nu købt skoven! Der er nu afsat 400.000 kr./pr. år til at fremskynde skovens udvikling mod en højere biodiversitet. Læs mere her: Hesbjerg Skov – Den Danske Naturfond: Den Danske Naturfond (naturfonden.dk) og Hesbjerg Skov – samarbejde om mere vild natur (odense.dk)

Organisering og DN-afdelingen

DN Odense har tradition for at give faglige input til kommunen om natur og forvaltning af denne. Der er flere medlemmer, der har været aktive, herunder den tidligere DN formand, Kurt Due, som også har sæde i det kommunale grønne råd for DOF, mens den nuværende formand sidder der for DN.

Fokus har tidligere været på samarbejde med forvaltningen. De sidste par år har fokus yderligere rettet sig mod det politiske niveau, hvor den nuværende for-

mand Kjeld Sandby Hansen er tovholder. Det har ført til flere møder med borgmesteren m.fl. om Hesbjergskoven og andre emner, som vi finder vigtige.

Efter kommunalvalget har der været holdt flere møder med den nye rådmand for klima og miljø.

Omkring fredningssagen for Hesbjerg Skov, havde afdelingen et samarbejde om selve processen med DN's sekretariat.

Erfaringer

Det er en lang proces at markere DN afdelingen som en god og troværdig samarbejdspartner.

DN Odense har i denne proces været meget opmærksom på, hvornår der opstod muligheder og hvornår løsninger kunne bringes i spil. Vi vurderer, at det har været vigtigt for det politiske niveau, at vores forslag og ideer har været meget konkrete. Vores initiativer har givet en vigtig indflydelse i handleplanen for bio-

diversitet og natur, herunder de indsatser der gennemføres i skovene.

Den gode relation, der er blevet til rådmanden, har betydet, at afdelingen nu holder regelmæssige møder, hvor vi møder åbenhed overfor mange indsatser, herunder også muligheder for naturforbedringer ved Odense Fjord.

Personer og kontakt

Kjeld Sandby Hansen
Formand DN Odense
kjeld.sandby@hotmail.com
Tlf: 4040 7843

Kurt Due Johansen
DN Odense
fjordkurt1@gmail.com
Tlf: 2368 8692

Omtale af projektet

odense.dn.dk/naturen-i-odense/naturomra-der-i-odense/skov/

fyens.dk/artikel/de-skjulte-skatte-gemmer-sig-overalt-odenses-mest-populære-skov-er-en-sand-naturperle

fyens.dk/artikel/små-skridt-mod-danmarks-grønneste-storby-odense-vil-have-mere-skov-men-er-løbet-tør-for-jord-at-plante-på

5

Mere vild natur hvor du bor

Hvordan skaber indsatsen mere natur?

Private haver i Danmark dækker et areal på ca. 150.000 hektar. Ved at give mere plads til naturen i en have, tilbydes der levesteder, læ og føde til insekter, de pressede sommerfugle, vilde bier, fugle og andre dyr. De kan have det svært i en have med idealet om, at en have kun kan være smuk, hvis den står velfriseret med tætslået græs, formklippede buske og blomster står på lige rækker. Den vilde, mangfoldige have er nemlig rodet ligesom naturen og tilbyder naturligt flora og fauna. Hvis mange haver i samme område bliver omlagt, så de bliver mere vilde, vil det kunne øge biodiversiteten og sikre, at der bliver større lommer og i bedste fald biologiske korridorer i landskabet.

Projektet

Der er i foråret 2021 udarbejdet en folder, hvor der er samlet information og viden om, hvordan der kan skabes mere vild natur i haver. Det er viden og råd fra forskellige initiativer og kilder herunder DN's "slip haven fri", DK Vild kampagnen og "vilde haver- gør det selv" serien (DR). Herudover indeholder folderen liste over hjemmehørende planter (Århus Universitet) og værtsplanter for danske sommerfugle (Michael Stoltze). For at lette direkte tilgængelighed for yderligere oplysninger er der indsat QR koder, som tilgår hjemmesider.

Den primære målgruppe er borgere, der ønsker at gøre noget for biodiversiteten i egen have. Indsatsen med folderen har primært været formidlingsarbejde. Den har været tilgængelig på biblioteket og på DN Ikast-Brandes Facebookside. Herudover har folderen været med sammen med frøposer ved bl.a. Naturens dag i både 2021 og 2022, hvor der har været dialog og uddeling af frøposer og folder: Der har været særligt fokus på at formidle viden om hvilke frø, der er bedst at så.

Budskabet er også søgt spredt på flere forskellige platforme. F.eks. er der en særlig Facebookside for "Vilde haver i Ikast Brande kommune" – se den her: facebook.com/groups/130261999031984

Det er Bjarne Harksen, der er medlem af bestyrelsen i DN Ikast-Brande, der står bag initiativet. Han har også sammen med fire andre ildsjæle lavet en Facebookgruppe, der nu har over 3.700 medlemmer.

I forbindelse med Ikast Brande Kommunes deltagelse i kampagnen DK vild, er der også formidlet viden om kommunens tiltag, hvor indspillet har været konkrete tiltag og forandringer i driften af de kommunale arealer, der fremmer biodiversiteten: Herudover har kommunen i 2022 startet en lokal konkurrence – Et vildere Ikast-Brande – om forvildning af arealer, der afsluttes 1. juli 2023. Konkurrencen bliver delt op i to kategorier: En for virksomheder (herunder også skoler og institutioner) og en for private (inkl. grundejerforeninger og alment boligbyggeri).

Facebookside for "Vilde haver i Ikast-Brande kommune" har over 300 medlemmer.

Organisering og DN-afdelingen

Det er ildsjælen Bjarne Harksen, DN Ikast-Brande, der har stået for at drive indsatsen og har udarbejdet materialet og forestået formidlingen.

Indsatsen har været medtaget i kontakten med borgmesteren og med andre indspil til kommunen fra afdelingen.

Erfaringer

Det er vanskeligt at vurdere, hvor mange der lokalt rent faktisk har lavet en vildere have pba. indsatsen. Men det har skabt øget interesse og dialog med lokale borgere om biodiversitet i haver.

Lokalt har det placeret DN som en videnspartner omkring forvildning af haver og mere plads til natur. Ligeledes er vidensniveauet i DN Ikast-Brande blevet styrket.

Bjarne Harksen er i gang med at planlægge en guidet tur i området for DN medlemmer i DN Ikast-Brande og DN Herning.

Bjarne Harksen arbejder på virksomheden Egetæpper i Herning. Virksomheden har udarbejdet en "grøn vision" for naturen rundt om Egetæppers fabrik i Herning. Virksomheden er en af flere samarbejdspartnere i projektet Gjellerup Enge, der er et større område. For deres indsats på egnens arealer og deltagelse i projektet vandt Egetæpper virksomhedsprisen ved DK vild-konkurrencen i september 2022.

Læs om Gjellerup enge her: vild-med-natur.herning.dk/om-danmarks-vildeste-kommune/de-vildeste-projekter-i-herning-kommune/#accordion-gjellerup-enge-naturprojekt%5D

Personer og kontakt

Bjarne Harksen
DN Ikast-Brande
Tlf: 2578 0650
vildnatur@harksen.com

Omtale af projektet

dn.dk/nyheder/sadan-ser-kommunernes-vilde-biodiversitetsprojekter-ud/

facebook.com/DNIkastBrande

6

DN hjælper Grøn kirke og kirkegård på vej

Hvordan skaber indsatsen mere natur?

Folkekirken er Danmarks tredjestørste jordbesidder. Der er derfor potentialer i at gå i dialog med kirkerne, om hvordan de vælger at forvalte de i alt 11.000 hektar jord, som de råder over. 7.000 hektar forpagtes i dag væk til landbrug og skovdrift, mens resten er udenomsarealer ved kirker, kirkegårde, præstegårdshaver, kirkeskove m.m. På disse arealer er der stor mulighed for at skabe mere plads til naturen.

Der er i disse år en bevægelse i gang omkring at gøre kirker mere grønne og kirkegårde mere naturlige og varierede med en højere biodiversitet. Det sker gennem konceptet Grøn kirke og Grøn kirkegård, der sigter på at gøre driften af kirken mere bæredygtig og grøn. 317 kirker og 34 kirkegårde har tilsluttet sig, men der er 2.185 sogne i Danmark, så der er potentialer for at få endnu flere med og dermed få skabt mere plads til naturen.

Folkekirken er
Danmarks tredjestørste
jordbesidder.

“Når der virkelig skal skabes resultater, så kan kirkens store jordbesiddelser komme i spil”

Projektet

Fælles for alle landets kirker køres konceptet Grøn kirke. Det kan besluttes af menighedsråd og/eller stifter, om kirker skal deltage. Grøn kirke indebærer, at kirker tilslutter sig 25 af de i alt 48 tiltag, der er oplyst i konceptet og omfatter seks kategorier. Herudover skal der oprettes grønt udvalg, gerne sammensat af folk fra menighedsråd, ansatte ved kirken og brugere af kirken, der f.eks. har en relevant faglig ekspertise. Af særlig relevans for DN og Mere plads til naturen er særligt seks punkter, der direkte omhandler natur, biodiversitet. For Grøn kirkegård er der 50 punkter hvoraf mere halvdelen er relevant for mere plads til naturen

DN har en lokal afdeling i alle kommuner, som arbejder for naturen. Flere DN-afdelinger har erfaringer med at samarbejde med menighedsråd om Grøn kirke og kirkegård. Der er mange flere gode muligheder for at samarbejde mellem menighedsråd og lokale DN-afdelinger om, at der skabes mere plads til naturen. Det skal bidrage til, at der kommer en højere naturkvalitet på kirkens jorder og kirkegårde. Der er flere kirker i hver kommune, så der er muligheder for at finde samarbejde med en eller flere. Nogle steder er provstiet også engageret i Grøn kirke og kan der være en primær indgang. F.eks. satte Syddjurs Provsti i 2021 gang i en række lokale, klimavenlige og miljøforbedrende tiltag. I den forbindelse udtalte

provst Benedikte Pedersen at ”når der virkelig skal skabes resultater, så kan kirkens store jordbesiddelser komme i spil”¹.

DN-afdelinger har også taget kontakt eller drevet, at der kommer grønne tiltag i kirker.

DN Ikast Brande har haft dialog med kirkegårdsudvalget omkring mulighederne for at samtænke Vestre kirkegård, og det 100 år gamle Brande anlæg, som kommunen administrerer. Afdelingen har stået til rådighed med ideer og viden om, at styrke og forbedre naturindholdet på Vestre kirkegård.

På Grønbæk kirkegård, har Pernille Ingemann, som også er formand for DN Silkeborg, stået for at skabe mere natur på de frigjorte dele af kirkegårdene på. Det har betydet en markant styrkelse af naturindhold og biodiversitet på kirkegården.

DN Norddjurs har kortlagt lokale kirkejorde i kystbåndet for at se på muligheder for omlægning af kirkejord fra landbrugsdrift til rekreativ natur. Formålet er at skabe et rekreativt areal, der forbinder landsbyen med kystzonen og samtidig skaber naturkorridor for fugle og dyreliv. De er i gang med at undersøge potentialet for samarbejde med udvalgt landsby og menighedsråd.

¹ syddjurs-liv.dk/artikel/kirkens-jordbesiddelser-kan-g%C3%B8re-en-stor-forskel-for-klimaet

Organisering og DN-afdelingen

Den personlige kontakt til menighedsrådet er naturligvis den bedste indgang. En anden god indgang er kirkegårdsleder/graveren. Har en i afdelingen eller i omgangskredsen en kontakt, er det værd at tage den første kontakt den vej.

Alt efter hvordan afdelingen er organiseret, kan man aftale, hvem der er kontakt og hvem der står for at samle viden/fagligt input.

Pernille Ingemann, DN Silkeborg er selv kirkegårdsleder, og kunne ad den vej fremme at der blev etableret

områder på kirkegården med plads til natur og biodiversitet. Hun har også indhentet viden fra sit netværk og er nu selv engageret i at udbrede grøn kirkegård

Lone Bording Jensen DN Syddjurs, har lavet med andre i afdelingen udarbejdet dokumentation med kortlægning af kirkejorder i kystbåndet som grundlag for at tage kontakt til kirken.

Nogle DN-afdelinger har lavet kirkegårdsvandring, hvor der er fortalt om natur og biodiversitet og hvad det tilfører arealet og lokalområdet.

Nogle
DN-afdelinger
har lavet
kirkegårdsvandring,
hvor der er fortalt
om natur og
biodiversitet.

Erfaringer

Den gode indgang er at tænke over, hvilke naturtiltag der kan gøres ved kirken eller kirkegården, uden at det støder nogen? Kan man starte i det små og så bygge videre derfra?

Menighedsråd har som udgangspunkt et andet fokus og bruger andre termer om kirkens prioriteringer. Det kan derfor være en fordel at bruge f.eks. Grøn kirkes indgang til natur og tale om biodiversitets som "respekt for skaberværket" og tale natur ind i kirkens verden. Kender man nogle i menighedsråd eller ansatte, er det vigtigt at tale med dem for at kende til tone og stemning. Først relation og ide, så mere "nørdet forslag". DN kan tilbyde naturfaglig sparring.

Det er erfaringen, at det er vigtigt komme med positive forslag og ikke virke belærende. Det er også

vigtigt, at man viser respekt for kulturhistorien. Det er f.eks. vigtigt, at landets kirkegårdsledere og -personale ikke føler sig tilsidesat i processen, men at de derimod føler ejerskab.

Hvis det er naturtiltag på f.eks. på kirkegården så overvej, om man kan få taget brugerne i ed. Og sidst men ikke mindst – ros ildsjælene rose i eller overfor meningsrådet

Det er godt i god tid at indhente viden om kirkens jorder og forpagtningsforhold. Kirkernes forpagtningsaftaler skal typisk fornyes hvert fjerde år. Og hvis ikke jorden kan tages helt ud af drift (af økonomiske grunde) så komme med forslag til at lægge naturtiltag ind i de nye forpagtninger.

Personer og kontakt

Jens Thomsen

DN Ikast Brande
Tlf. 3037 4002
nordlundvej79@gmail.com

Lone Bording Jensen

DN Norddjurs
Tlf. 3153 1424
lonebording@hotmail.com

Pernille Ingemann

DN Silkeborg
Tlf. 2991 8659
pernilleingemann59@gmail.com

Omtale af projektet

Om Pernilles tiltag på Grønbæk kirkegård:
fakk.dk/nyheder?id=431

Danmarks
Naturfredningsforening

Masnedøgade 20
2100 København Ø
www.dn.dk

© Danmarks Naturfredningsforening